

संस्थागत विद्यालय सञ्चालन अनुमति कार्यविधि २०७५

सरूमरानी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बड्डाँडा, प्यूठान

५ नं. प्रदेश नेपाल

प्रस्तावना

नेपालको संविधानले माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्थापन स्थानीय तहको क्षेत्राधिकार भित्र राखेको र स्थानीय सरकार सचालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र भित्र उक्त ऐन को दफा ११ ज अनुसार आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा सम्बन्धि उप दफा ज २ मा सामुदायिक, संस्थागत, गूठी र सहकारी विद्यालय स्थापना, अनुमति, सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा नियमन गर्ने भन्ने उल्लेख छ। सघीय शासन संरचना अनुरूप स्थानीय तहमा संस्थागत विद्यालय स्थापना, कक्षा थप, तह थप, सचालन, व्यवस्थापन लगायतका आधारभूत पक्षहरूमा अनुमति तथा नियमनका लागि एकरूपता कायम गर्ने र विधि सम्मत रूपमा व्यवहारिक कार्यान्वयन गर्न वान्छनीय भएकोले सरूमरानी गाउँपालिका प्यूठानलाई संस्थागत विद्यालय स्थापना, कक्षा थप, तह थप, सञ्चालन, व्यवस्थापन अनुमति तथा नियमन गर्नको लागि सहजजता प्रदान गर्न मार्गदर्शनको रूपमा यो कार्यविधि तयार गरिएको छ।

परिच्छेद एक

१. सडक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- १.१ यो कार्यविधिको नाम संस्थागत विद्यालय सञ्चालन अनुमति कार्यविधि २०७५ रहेको छ
- १.२ यो कार्यविधि स्वीकृत भएको मितिबाट प्रारम्भ हुने छ।
- १.३ यो कार्यविधि संस्थागत विद्यालयहरूको हकमा मात्र लागू हुने छ।

परिच्छेद दुई

२. परिभाषा:

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा:

- २.१ - संस्थागत विद्यालय भन्नाले नेपाल सरकारबाट संस्थागत विद्यालयको रूपमा अनुमति लिएका विद्यालयलाई जनाउँछ, सो शब्दले सार्वजनिक शैक्षिक गुठी, निजी गुठी, सहकारी तथा कम्पनिको रूपमा अनुमति प्राप्त गरी नेपाल सरकारबाट अनुदान नपाउँने गरी सञ्चालित विद्यालयहरूलाई समेत जनाउँछ। साथै सो शब्दले सरूमरानी गाउँपालिकाबाट अनुमति लिई सञ्चालन हुने सोही प्रकृतिका विद्यालयहरू समेतलाई जनाउँदछ।
- २.२ - प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र (प्रि प्राइमरी स्कूल) भन्नाले नर्सरी, एल. केजि र यू. केजि का कक्षाहरू सञ्चालित विद्यालयहरू जनाउँदछ जस्तै ३ देखी ५ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरूलाई मात्र पठनपाठन गराउँदछ।
- २.३ आधारभूत संस्थागत विद्यालय भन्नाले ५ वर्ष उमेर पुगेका र १२ वर्षको उमेर पूरा नभएका विद्यार्थीहरूका लागि कक्षा १ देखी कक्षा ८ सम्म सञ्चालित संस्थागत विद्यालयहरूलाई जनाउँदछ।

२.४ माध्यमिक संस्थागत विद्यालय भन्नाले ५ वर्ष उमेर पुगेका र १६ वर्ष उमेर पूरा नभएका विद्यार्थीहरूका लागी कक्षा १ देखि कक्षा १२ सम्म सञ्चालित संस्थागत विद्यालयहरूलाई जनाउँदछ साथै सो शब्दले कक्षा ९ देखि कक्षा १२ सम्म अध्यापन गर्ने संस्थागत विद्यालयहरू समेतलाई जनाउँदछ ।

२.५ अनुमति भन्नाले नेपाल सरकार वा सरुमारानी गाउँपालिका ले स्थायी स्वीकृति र सहायता प्रदान गरि नसकेको र पूर्णतया निजी स्रोतमा कुनै तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिइएको इजाजत पत्रलाई जनाउँदछ ।

२.६ शिक्षक भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउदछ ।

२.७ निरीक्षक भन्नाले विद्यालय निरीक्षण गर्न तोकिएको अधिकृतलाई जनाउँदछ ।

२.८ गाउँपालिका भन्नाले सरुमारानी गाउँपालिका प्यूठानलाई जनाउँदछ ।

२.९ गाउँकार्यपालिका भन्नाले सरुमारानी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकालाई जनाउदछ ।

२.१० सामाजिक विकास समिति भन्नाले सरुमारानी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाबाट गठित समितिलाई जनाउँदछ

२.११ गाउँ शिक्षा समिति भन्नाले सरुमारानी गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाबाट गठित गाउँ शिक्षा समितिलाई जनाउँदछ ।

२.१२ शैक्षिक सत्र भन्नाले विद्यालयमा अध्ययन अध्यापन गराइने वार्षिक अवधि सम्झनु पर्दछ ।

२.८ शैक्षिक गुठी भन्नाले संस्थागत विद्यालय सचालन गर्नका लागी कुनै व्यक्ति वा समूहले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको निजी वा सार्वजनिक गुठी सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद तीन

३. संस्थागत विद्यालय खोल्ने अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था:

३.१ कुनै नेपाली नागरिकले सरुमारानी गाउँपालिका प्यूठान भित्रको क्षेत्रमा संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहेमा तोकिएको विवरण खुलाई अनुसूची – १ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस विद्यालयको श्रोत क्षेत्र वरिपरीका सामुदायिक तथा सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयको सहमति र आवश्यक कागजातहरू सहित शैक्षिक सत्र शुरु हुनु भन्दा तीन महिना पहिले गाउँपालिकाको कार्यालयमा अनुमतिका लागी निवेदन दिनु पर्नेछ ।

३.२ उप दफा ३.१ बमोजिम निवेदन परेमा गाउँपालिकाको कार्यालयले सो निवेदन उपर जाँचबुझ गरि विद्यालय खोल्न अनुमतिका लागी आवश्यक कागजात एवं अन्य विवरणहरू मनासिव देखिएमा तोकिएको अधिकृतबाट प्रस्तावित विद्यालयको स्थलगत निरीक्षण र जाँचबुझ गर्ने गराउने गरी निवेदन दर्ताको व्यवस्था गर्नेछ ।

३.३ संस्थागत विद्यालय खोल्नका लागी अनुसूची – २ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा गरेको हुनु पर्ने छ ।

३.४ शैक्षिक सत्र शुरु हुनु भन्दा कम्तिमा १५ दिन अगावै गाउँपालिकाको कार्यालयले शिक्षा शाखाको अधिकृत कर्मचारीलाई अनुसूची – २ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा भए नभएको सम्बन्धमा प्रस्तावित विद्यालयको स्थलगत निरीक्षण र जाँचबुझ गरी प्रतिवेदन पेश गर्न खटाइ निजबाट स्पष्ट राय सहितको लिखित प्रतिवेदन लिने छ , साथै सामाजिक विकास समितिका संयोजक तथा निजले तोकेको सो समितिको अन्य सदस्य समेतलाई आवश्यकतानुसार स्थलगत निरीक्षण र जाँचबुझका लागी खटाई पठाउन सक्ने छ ।

३.५ उप दफा ३.४ बमोजिम स्थलगत निरीक्षण जाँचबुझ प्रतिवेदन प्राप्त भए पछि सामाजिक विकास समिति र गाउँ शिक्षा समितिको राय एवं सिफारिस सहित गाउँ कार्यपालिकामा छलफलका लागी पेश गरी नयाँ विद्यालय स्थापना वा तह थप वा कक्षा थप सम्बन्धमा गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार अनुमतिको कार्यबाही हुनेछ ।

३.६ . उप दफा ३.५ बमोजिम अनुमतिका लागि भएको निर्णय अनुसार गाउँपालिकाको कार्यालयले सम्बन्धित विद्यालयहरूलाई शैक्षिकसत्र शुरु हुनु भन्दा अगावै अनुसूची - ४ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति प्रदान गर्ने छ ।

३.७ उप दफा ३.५ बमोजिम अनुमतिका लागि निर्णय भएको विद्यालयले अनुसूची -३ मा उल्लेखित शर्त बन्देजहरू पालना गर्नु गराउनु कर्तव्य हुने छ , साथै अनुसूची ३ मा उल्लेखित शर्त बन्देजहरू पालनाका सम्बन्धमा सम्बन्धित विद्यालयको संस्थापकसँग गाउँपालिकाको कार्यालयले कबुलियतनामा समेत गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद चार

४. धरौटी रकम जम्मा गर्नु पर्ने:

४.१ संस्थागत विद्यालय खोल्ने अनुमति लिदा विद्यालय सञ्चालनको सुरक्षण वापत माध्यमिक विद्यालय कक्षा ११-१२ का लागि रु पाँच लाख पचास हजार , माध्यमिक विद्यालय कक्षा ९-१२ का लागि रु पाँच लाख पचास हजार , आधारभूत विद्यालय कक्षा १-८ का लागि रु दुई लाख पचास हजार , आधारभूत विद्यालय कक्षा १-५ का लागि रु एक लाख पचास हजार र पूर्वप्राथमिक तथा नर्सरी , एल के जि र यू के जि का लागि रु पचास हजार रुपैया धरौटीको रूपमा जम्मा गर्नु पर्ने छ ।

४.२ संस्थागत विद्यालयले दफा ४.१ बमोजिमको धरौटी वापतको रकम गाउँपालिकाको कार्यालयले तोकेको बैंकमा मुद्दती खाता खोली जम्मा गर्नु पर्ने छ ।

४.३ दफा ४.२ बमोजिमको मुद्दती खाता नगरपालिकाको लेखा अधिकृत र विद्यालय संस्थापकको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चान हुने छ ।

परिच्छेद पाँच

५. विवध:

५.१ यस पूर्व प्रचलित शिक्षा ऐन नियमावली अनुसार स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका संस्थागत विद्यालयहरूले हाल माथिल्लो तह तथा कक्षा थप अनुमति माग भएको हकमा साविक कम्पनि वा शैक्षिक गुठी जुन रूपमा सचालन भएको छ सोही स्वरूपमा र हाल नयाँ स्थापना भई सचालनमा आउने संस्थागत विद्यालयको हकमा गाउँसभा तथा गाउँ कार्यपालिकाबाट जारी हुने गाउँ शिक्षा ऐन तथा नियमावली अनुसार निर्धारित स्वरूपमा सञ्चालन हुनु पर्ने छ ।

५.२ संस्थागत विद्यालयहरूले लिने शुल्क तथा वितरण गर्नु पर्ने छात्रवृत्ति सम्बन्धमा गाउँशिक्षा ऐन तथा नियमावलीबाट निर्धारण भए बमोजिम हुने छ ।

५.३ सामान्यतया एक शैक्षिक सत्रमा एउटा कक्षा भन्दा बढी कक्षाहरूको अनुमति प्रदान गरिने छैन ।

५.४ आवश्यकता अनुसार यस कार्यविधिको संशोधन गर्न सकिने छ ।

५.५ यस कार्यविधिले समेट्न नसकेका अन्य पक्षहरू सम्बोधन तथा नियमन गर्नु परेमा प्रचलित ऐन नियमावली अनुसार हुने छ ।

५.६ विद्यालय सञ्चालन पूर्वाधारका सम्बन्धमा अनुसूची -२ का अतिरिक्त अनुसूची ५ समेतलाई आधार लिन सकिने छ ।

अनुसूची – १
(दफा ३.१ सँग सम्बन्धित)

विषय: सम्बन्धमा,

श्रीमान् प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू,
सरूमरानी गाउँपालिका, सरूमरानी ४ प्यूठान

शैक्षिक सत्र देखि तहको विद्यालय खोल्न चाहेकोले अनुमतिका लागि देहायका विवरणहरु खुलाइ यो निवेदन गर्दछु ।

क – प्रस्तावित विद्यालयको:

१ - नाम:

२ - ठेगाना: गाउँपालिका वडा नं. गाउँ/टोल.....

फोन नं. प्याक्स नं.

३ - किसिम:

क - सामुदायिक , ख – संस्थागत , १ – निजी शैक्षिक गुठी , २- सार्वजनिक शैक्षिक गुठी , ३- कम्पनि

४ – अनुमति लिन चाहेको तह र कक्षा:

५ – भविष्यमा संचालन गर्न चाहेको तह र कक्षा:

ख – प्रस्तावित विद्यालयका लागि पूरा गरिएको पूर्वाधार:

१ – भवनको संख्या २ – कच्ची..... / पक्की..... वा अर्ध पक्की.....

३ – आफ्नै वा वहालमा वा सार्वजनिक

– कोठाको विवरण:

१- कोठाको संख्या. २ – लम्वाई..... / चौडाई.....

२- – झ्यालढोकाको अवस्था: क – प्रकाश बत्तिको अवस्था –

फर्निचरको संख्या: डेस्क..... बेन्च..... टेवल..... दराज.....

कुर्ची..... अन्य.....

३- खेलकूद मैदानको अवस्था:..... जग्गा: रोपनी वा विगाहामा.....

४- शौचालयको संख्या: छात्रले प्रयोग गर्ने..... छात्राले प्रयोग गर्ने.....

५- खानेपानीको अवस्था:

६- पुस्तकालयको अवस्था..... पुस्तकको संख्या:

७- प्रयोगशालाको अवस्था: सामग्री.....

८- सवारी साधनको विवरण:

९- शैक्षिक सामग्रीको विवरण:

१०- विद्यार्थी संख्या: प्रस्तावित

कक्षा-नर्सरी एलकेजी यूकेजी १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १०
संख्या-
=====

११- शिक्षक संख्या: प्रस्तावित

१२- आर्थिक विवरण: प्रस्तावित

क .अचल सम्पत्ति: ख – चल सम्पत्ति: ग – वार्षिक आमदानी:

घ – आमदानीको स्रोत:

माथि लेखिएको विवरणहरु ठीक साँचो छ , झुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

संस्थापकको विद्यालयको छाप प्रिन्सिपलको

सही

सही

नाम:

नाम

ठेगाना:

ठेगाना:

मिति:

मिति:

निवेदनसाथ सम्लग्न गरिएका कागजातहरु:

अनुसूची – २

विद्यालय खोल्नका लागि चाहिने पूर्वाधारहरु:

- १ – कक्षाकोठाहरु सामान्यतया नौ फिट उचाइको र घाम तथा पानीबाट बचाउ हुने किसिमको हुनु पर्ने ।
- २ – कक्षागत क्षेत्रफल आधारभूत विद्यालयको हकमा प्रति विद्यार्थी १.०० वर्ग मिटर तथा माध्यमिक विद्यालयको हकमा १.२० वर्ग मिटर भन्दा कम हुन नहुने ।
- ३ – अध्यापन गराइने कक्षाकोठामा हावाको प्रवाह र प्रकाशको व्यवस्थाको साथै स्वस्थ हुनु पर्ने
- ४ - कक्षाकोठामा विद्यार्थी संख्याको आधारमा फर्निचरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- ५ – स्वस्थकर र यथेष्ट खानेपानीको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- ६ – प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र बाहेक अन्य विद्यालयमा छात्रछात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने र प्रत्येक थप ५० जना विद्यार्थीका लागि एक कम्पार्टमेन्ट थप हुनु पर्ने ।
- ७ – पाठ्यक्रम , पाठ्यसामग्री , शिक्षक निर्देशिका सहितको एक विद्यार्थी बराबर कम्तिमा २ प्रतिका दरले पुस्तक उपलब्ध भएको पुस्तकालय भएको हुनु पर्ने ।
- ८ – शिक्षण क्रियाकलापका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीहरु जस्तै कालोपाटी , नक्शा , ग्लोव , गणितीय सामग्री आदी हुनु पर्ने ।
- ९ – सम्पूर्ण विद्यार्थीहरु एकैसाथ उभिन सक्ने खेलमैदान हुनु पर्ने ।

- १० – प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्रमा घर बाहिरका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न पुग्ने र अन्य विद्यालयका लागि भलिवल खेलन मिल्ने सम्मको खेलमैदानको व्यवस्था र खेलसामग्रीको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- ११ – पाठ्यक्रम अनुसारको विज्ञान सामग्रीको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- १२ – संस्थागत विद्यालयमा प्रत्येक कक्षामा सामान्यतया कम्तीमा २२ जना देखि बढीमा ४४ जना सम्म र औसतमा ३३ जना विद्यार्थी हुनु पर्ने ।
- १३ – संस्थागत विद्यालयमा कक्षा शिक्षक अनुपात न्यूनतम १:१.५ हुनु पर्ने ।
- १४ – विद्यालयको हाता पर्खाल वा बारले घेरिएको हुनु पर्ने ।
- १५ – विद्यालयमा प्राथमिक उपचार सामग्रीको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- १६ – आवासीय विद्यालयको हकमा आवास भवन हुनु पर्ने ।
- १७ – भाडाको घरमा विद्यालयको सञ्चालन गर्न पर्ने भए कम्तिमा पाँच वर्ष घरभाडा सम्बन्धी सम्झौता भएको हुनु पर्ने ।
- १८ – विद्यालय वातावरण बालमैत्री अपाङ्गमैत्री हुनु पर्ने ।
- १९ – विद्यालयको नियमित आयस्रोत हुनु पर्ने ।

अनुसूची – ३ (दफा ३.७ सँग सम्बन्धित)

विद्यालयले अनुमति प्राप्त गरि सके पछि पालना गर्नु पर्ने शर्त बन्देजहरु:

- १ - नेपाल सरकारबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्नु पर्ने ।
- २ - गाउँ शिक्षा समितिको स्वीकृति नलिई थप पाठ्यपुस्तक र पाठ्यसामग्री प्रयोग गर्न नहुने
- ३ - राष्ट्रियताप्रति आँच आउने पाठ्यसामग्री भएको पाठ्यपुस्तक अध्यापन गर्न गराउँन नहुने
- ४ - अभिभावकको वार्षिक भेला गराई विद्यालयको आय व्यय ,शैक्षिक उपलब्धी र आगामी शैक्षिक सत्रको कार्यक्रमको जानकारी गराउनु पर्ने ।
- ६ - विद्यालयले गरेको लगानीको अभिलेख राख्नुका साथै यस नियमावली बमोजिम आय-व्ययको लेखा राख्नु पर्ने ।
- ७ - विद्यालयमा नेपालको राष्ट्रिय एकता , सार्वभौमिकता , जातीय , क्षेत्रीय , भाषिक , लैंगिक , सामाजिक तथा धार्मिक सहिष्णुतामा खलल पार्ने कुनै पनि क्रियाकलाप हुन नदिने ।
- ८ - विद्यालयमा नियमित रुपमा परियोजना कार्य , सामाजिक सेवा , अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा अन्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
- ९ - विद्यालय तथा छात्रावासमा स्वस्थकर , सत्य , निष्ठा र नैतिक चरित्र निर्माण , उद्यमशीलता प्रवर्द्धन , समाजिक सदभाव प्रवर्द्धन तथा समाजिक विकृति उन्मुलनको वातावरण कायम गर्न स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी स्वीकृतिका लागि प्रसतुत गर्ने र आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
- १० - आवासीय विद्यालयमा गाउँशिक्षा समितिले निर्धारण गरे बमोजिम विद्यार्थीको लागि खाना तथा पौष्टिक आहारको गुणस्तर कायम गर्नु पर्ने ।
- ११ - विद्यार्थी संख्याको आधारमा पूर्वाधारको विस्तार तथा स्तर वृद्धि गर्नु पर्ने ।

- १२ – मन्त्रालय तथा शिक्षा शाखाले निर्धारण गरेको ढाँचामा विद्यालय शैक्षिक तथ्याडक तयार गरी तोकिएको समय भित्र शिक्षा शाखामा बुझाउने ।
- १३ – विद्यालयले विद्यार्थीका लागि प्रयोग गर्ने सवारी साधन प्रचलित कानून बमोजिमको मापदण्ड अनुरूप परिक्षण गरिएको हुनु पर्ने ।
- १४ – तोकिएको मापदण्ड अनुरूप विद्यालयको भवन तथा कक्षाकोठा सफा र सुरक्षित राख्नु पर्ने ।
- १५ – प्रत्येक वर्ष विद्यालयको सामाजिक तथा आर्थिक परिक्षण गराई त्यसको प्रतिवेदन शिक्षा शाखामा पठाउनु पर्ने ।
- १६ – गाउँकार्यपालिका तथा गाउँसभाले पारित गरेको कानून तथा शैक्षिक नीतिको अधिनमा रही काम गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची – ४

श्री

.....

विद्यालय खोल्ने सम्बन्धमा मिति.....मा प्राप्त निवेदन उपर कार्यवाही हुँदा संस्थागत विद्यालय सचालन अनुमति कार्यविधि २०७४ को दफा ३.३ अनुसूची -२ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा गरेको देखिएकोले यस सरुमारानी गाउँकार्यपालिकाको मिति.....को निर्णयानुसार शैक्षिक सत्र..... देखि..... तहको कक्षा.....सम्मको विद्यालय संस्थागत पूर्णतया निजी स्रोतमा सञ्चालन गर्न यो अनुमति प्रदान गरिएको छ ।

अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीको

कार्यालयको छाप:

सही

नाम:

पद:

मिति: